

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

Development of Instructional Model on Multiculturalism using Ethnographic Approach to Promote Cross – Cultural Competencies

Received: May 13, 2019

Revised: June 6, 2019

Accepted: June 11, 2019

ธีรศักดิ์ สุขสันติกมล*

Teerasak Sukhsantikamol

อรพิน ศิริสัมพันธ์**

Orapin Sirisamphan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาชาติพันธุ์วิทยาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินพฤติกรรมรายบุคคล แบบประเมินเจตคติ และบันทึกสะท้อนย้อนคิด การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่า t ที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม ชื่อว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงชาติพันธุ์วรรณา มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นเรียนรู้วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา ขั้นเลือกสรรชุมชนชาติพันธุ์ต่างวัฒนธรรม ขั้นสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ขั้นจัดกระทำและประมวลผลการเรียนรู้ ขั้นนำเสนอผลการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และขั้นสะท้อนย้อนคิดข้ามวัฒนธรรม และ 4) องค์ประกอบเงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้

2. ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) สมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านความรู้ของนักศึกษาหลัง

* นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) พัฒนาการของสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านทักษะของนักศึกษา ก่อนและระหว่างเรียน มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย ปานกลาง และมากตามลำดับ และ 3) สมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านเจตคติของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการเขียนบันทึกสะท้อนย้อนคิด และการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ คือ ชุมชนชาติพันธุ์ที่ใช้ในการศึกษามีความเหมาะสม ได้รับประโยชน์จากการจัดการเรียนรู้โดยสามารถนำองค์ความรู้ในชั้นเรียนสู่การปฏิบัติจริงได้ และประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนกับบุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรมได้

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้/ พหุวัฒนธรรมศึกษา/ วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา/ สมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

Abstract

This research aimed to: 1) develop of instructional model on multiculturalism using ethnographic approach to promote cross-cultural competencies, 2) study the effectiveness of the model on multiculturalism using ethnographic approach to promote cross-cultural competencies and 3) study students' satisfaction towards Instructional model on multiculturalism using ethnographic approach to promote cross – cultural competencies. The samples in this research consisted of twenty-five students who were 4th year students from the Program in Social Studies, Phetchaburi Rajabhat University, who enrolled in the course: Ethnology in Southeast Asia, 1st semester, academic year 2018. The research instruments consisted of lesson plans, behavioral assessment form, affective assessment form, and journal writing. This research involved data analysis through percentage, mean values, standard deviations, t-test for dependent, and content analysis. The findings are as follows:

1. The instructional model on multiculturalism using ethnographic approach to promote cross-cultural competencies was called “Ethnographical Learning Model” consisted of four elements: 1) principles; 2) objectives; 3) seven stages of instruction, which consisted of Learning Ethnographical Approach, Selecting Ethnic Community, Establishing Community Relationship, Cross-cultural Learning, Processing Knowledge Learned, Presenting Cross-cultural Learning outcomes, and Reflecting Cross-cultural Thought and 4) conditions for implementation.

2. The effectiveness of instructional model of learning model in multiculturalism by ethnographic consisted of 1) result of the knowledge, the post-test results of the samples were higher than their pre-test results at a statistically significant level of 0.5. 2) the development of Cross-Cultural Competencies base on skills of students, their pre-test and formative test results were at low, medium and high, and 3) competencies in relation to attitudes towards Cross-Cultural Competencies base on attitude of students, there was at high level.

3. Students' satisfaction assessment results with Instructional model on multiculturalism using ethnographic approach to promote cross – cultural competencies by using journal writing method and in-depth interviews. The results showed that the instruction and learning resources were the ethnic communities, which used in education appropriate, received benefits towards the instruction that the knowledge was applied to classrooms and those were applied with multicultural people.

Keywords : Learning Model/ Multicultural Education/ Ethnography/ Cross-Cultural Competencies

บทนำ

สังคมไทย หนึ่งในสังคมของอุษาคเนย์ที่มีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม มีความหลากหลายของกลุ่มชนอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี การประพฤติปฏิบัติ ความเชื่อแตกต่างกัน จนเกิดเป็นลักษณะของวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มขึ้นมา ทำให้การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมหรือการเรียนรู้ในวัฒนธรรมอื่นกลายเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งของคนในสังคม โดยเฉพาะผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ในวัฒนธรรมของคนต่างกลุ่มให้เกิดขึ้น กลายเป็นสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมของผู้เรียนได้ เนื่องจากการเลื่อนไหลของคนต่างกลุ่มต่างวัฒนธรรมในสังคมไทยที่มีมากขึ้น ประกอบกับการกำหนดทักษะของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 โดยมีทักษะสำคัญประการหนึ่งที่จะต้องพัฒนาเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ การทำความเข้าใจต่างวัฒนธรรม (Cross-cultural Understanding) เพื่อการเข้าใจผู้อื่น รวมทั้งเข้าใจโลกกว้างเพื่อการปรับตัวและดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในท้องถิ่น ประเทศชาติ อาเซียน และระดับโลกได้ และเป็นทักษะที่ผู้เรียนพึงมีติดตัวไว้เป็นอาวุธประกอบการคิด การพิจารณาตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่อวัฒนธรรมที่หลากหลายเมื่อต้องมีการเผชิญหน้าหรือดำรงอยู่ร่วมกัน แต่การที่ผู้เรียนจะเกิดสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมหรือการเรียนรู้ต่างวัฒนธรรมนั้น การออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องวางแผนกลยุทธ์ในการสอนต่างๆ ให้เป็นระบบเพื่อผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ โดยการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เกิดการเรียนรู้จากการศึกษาในพื้นที่จริง คือ วิธีการทางมานุษยวิทยา ซึ่งใช้คำว่า งานวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา ถือเป็นงานที่ต้องใช้เวลากับกลุ่มที่ศึกษาเป็นระยะเวลานาน มีการพัฒนาการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชน เรียนรู้ภาษาถิ่น

บรรทัดฐาน ค่านิยม และทัศนคติของกลุ่มที่ศึกษา และสร้างความไว้วางใจในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ศึกษากับผู้ถูกศึกษา (Stern-Elifson, 1993: 163)

วิธีการทางชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) เป็นหนึ่งในวิธีการทางมานุษยวิทยา เป็นวิธีการศึกษา กลุ่มคน (Ethnos) ในสังคมที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมเฉพาะ โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ใช้ประโยชน์จากโน้ตค้นทางวัฒนธรรม เน้นการทำความเข้าใจแบบองค์รวม ให้ความสำคัญแก่บริบท ใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายแบบและใช้ข้อมูลหลายชนิด เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของคนกลุ่มนั้นในชีวิตประจำวัน ได้ข้อมูลเชิงพฤติกรรมอย่างละเอียด และเข้าใจความหมายจากมุมมองของคนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรม โดยนักชาติพันธุ์วรรณาสามารถเคลื่อนย้ายตนเองจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลภาพรวมและเชื่อมโยงชีวิตทางสังคมของชุมชนที่ศึกษาได้อย่างครอบคลุม แล้วเขียนรายงานผลการเก็บข้อมูลอย่างละเอียดถึงพฤติกรรม ความเชื่อ ความรู้ ทัศนคติ ตลอดจนค่านิยมที่เป็นผลมาจากพฤติกรรมของคนในชุมชนนั้นๆ (Kottak, 2009: 272) การเรียนรู้วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรมที่มีอยู่ในทุกสังคม และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมของผู้เรียนในยุค ศตวรรษที่ 21 ได้

ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาซึ่งถือว่ามีความสำคัญต่อการเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมให้กับผู้เรียน จึงมีแนวคิดในการพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจริง พร้อมกับการพัฒนาสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม โดยแบบแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนี้มีวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเป็นแนวคิดหลักร่วมกับแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาเป็นแบบแผนการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชาติพันธุ์ แนวคิดทางสังคม และพหุวัฒนธรรมที่สามารถเป็นสื่อกลางในการนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายได้ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่มีต่อวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่น เป็นการสร้างความเข้าใจในความต่าง การแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นมิตร และสร้างทัศนคติเชิงบวก อันเป็นฐานรากสำคัญของการดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ

คำถามการวิจัย

1. แบบแผนการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและประสิทธิภาพเป็นอย่างไร
2. แบบแผนการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม มีประสิทธิผลเป็นอย่างไร

2.1. สมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านความรู้ของนักศึกษาหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ และเป็นอย่างไร

2.2 สมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านทักษะของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

2.3 สมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านเจตคติของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม อยู่ในระดับใด อย่างไร

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมหลังเรียนเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมโดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

2.1 เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านความรู้ของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

2.2 เพื่อศึกษาพัฒนาการสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านทักษะของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

2.3 เพื่อศึกษาสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านเจตคติของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม ใช้แนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ออกแบบและพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินคุณภาพและปรับปรุงรูปแบบ นอกจากนี้ ยังใช้แนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจ

เข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมของตนเองและผู้อื่น และยอมรับในความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เน้นศึกษากลุ่มคนที่มีลักษณะวัฒนธรรมเฉพาะด้วยเทคนิคการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การจดบันทึกภาคสนาม และวิธีการวงศาวิทยาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมทั้งในด้านความรู้ คือ ความรู้ข้ามวัฒนธรรม และความเข้าใจวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ด้านทักษะ คือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการกำกับตนเอง และด้านเจตคติ คือ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความไวทางวัฒนธรรม และการลดอคติทางชาติพันธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสานวิธีแบบรองรับภายใน (Embedded Design) ในรูปแบบวิธีการเชิงคุณภาพเป็นหลัก และวิธีการเชิงปริมาณเป็นรอง เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ซึ่งใช้แบบแผนการวิจัยแบบอนุกรมเวลา (Time Series Design) และการทดสอบแบบกลุ่มเดียวก่อน-หลังเรียน (One Group Pretest - Posttest Design) ส่วนการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการตามแนวคิดออกแบบการสอนเชิงระบบ (Instructional Design: ID) ADDIE Model ของ Kruse (2007) ร่วมกับการรอบการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน (Research and Development) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (R_1 – Research: Analysis) เป็นการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ การวิเคราะห์วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา แนวคิดพัฒนาธรรมศึกษาและสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม และการสัมภาษณ์คณาจารย์สาขาวิชาสังคมศึกษา นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวัฒนธรรม สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และข้อมูลพื้นฐาน โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบและพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้ (D_1 – Development: Design and Development) เป็นการพัฒนา (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเชิงระบบและตรวจสอบ (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านมานุษยวิทยา ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการศึกษาชุมชน รวมทั้งสิ้น 8 คน การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านมานุษยวิทยา และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาไปใช้ (R_2 – Research: Implementation) ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาชาติพันธุ์วิทยาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 25 คน โดยทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยแบบทดสอบอัตนัย สังเกตพฤติกรรมการทำงานภาคสนามของนักศึกษารายบุคคล ประเมินเจตคติของนักศึกษารายบุคคล และ

สะท้อนย้อนคิดข้ามวัฒนธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินพฤติกรรมรายบุคคล แบบประเมินเจตคติ และบันทึกสะท้อนย้อนคิด ซึ่งใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ สถิติทดสอบค่า t ที่ ไม่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (D₂-Development: Evaluation) เป็นการประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการให้นักศึกษาประเมินความพึงพอใจด้วยแบบบันทึกสะท้อนย้อนคิดข้ามวัฒนธรรม ซึ่งใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

รูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 4) เงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.1.1 สมรรถนะข้ามวัฒนธรรม เป็นสมรรถนะสำคัญของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 อันจะทำให้เข้าใจคนต่างวัฒนธรรมต่างชาติพันธุ์ซึ่งก่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมพหุ – วัฒนธรรมได้อย่างสงบสุข

1.1.2 การจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรม โดยใช้วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเชื่อมโยงกับพื้นฐานแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษาจะทำให้นักศึกษาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เสริมสร้างทักษะการปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างบุคคล สามารถกำกับตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และลดอคติทางชาติพันธุ์ได้

1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมผ่านการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา

1.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้

กระบวนการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographical Learning Model) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ 1) เรียนรู้วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Learning Ethnographical Approach) 2) เลือกสรรชุมชนชาติพันธุ์ต่างวัฒนธรรม (Selecting Ethnic Community) 3) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Establishing Ethnic Community) 4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Learning) 5) จัด

กระทำและประมวลผลการเรียนรู้ (Processing Knowledge Learned) 6) นำเสนอผลการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Presenting Cross-cultural Learning outcomes) และ 7) สะท้อนย้อนคิดข้ามวัฒนธรรม (Reflecting Cross-cultural Thoughts)

1.4 เจาะลึกการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้

1.4.1 ระบบสังคม (Social System) การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ นักศึกษามีบทบาทเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของกลุ่ม อีกทั้งนักศึกษาต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน และปฏิสัมพันธ์กับชุมชน

1.4.2 ระบบสนับสนุน (Support System) การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ พื้นที่ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เป็นระบบสนับสนุนหลักของรูปแบบนี้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมได้ สำหรับผู้สอนเป็นผู้ประสานงานกับพื้นที่ศึกษา จัดเตรียมพาหนะการเดินทาง และประเด็นของการศึกษาที่หลากหลายเหมาะสมกับการศึกษาค้นคว้า อภิปราย และสะท้อนย้อนคิดข้ามวัฒนธรรม

1.4.3 หลักการตอบสนอง (Principle of Reaction) ต้องคำนึงถึงการตอบสนองของนักศึกษาในระหว่างการเรียนรู้ตามรูปแบบ ดังนี้

- 1) ผู้สอนเป็นผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนรู้
- 2) ผู้สอนสนทนา ตั้งประเด็นคำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง
- 3) ผู้สอนดูแล และติดตามการศึกษากาสนามตามวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาของนักศึกษาทุกกลุ่ม รวมทั้งการอภิปรายทั้งภายในชั้นเรียนและภาคสนาม

รูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม สามารถนำเสนอได้ดังภาพที่ 1

หลักการ:

1. สมรรถนะข้ามวัฒนธรรม เป็นสมรรถนะสำคัญของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทำให้เข้าใจคนที่มาจากต่างวัฒนธรรมชาติพันธุ์ส่งผลให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างสงบสุข
2. การจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเชื่อมโยงกับพื้นฐานแนวคิดพหุวัฒนธรรมศึกษาทำให้นักศึกษาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เสริมสร้างทักษะการปฏิสัมพันธ์ที่ตระหนักรู้ระหว่างบุคคล สามารถกำกับตนเอง เข้าใจความรู้สึกร่วมผู้อื่น และลดอคติทางชาติพันธุ์ได้

วัตถุประสงค์:

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมผ่านการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรม
ด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. เรียนรู้วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Learning Ethnographic Approach)
 - 1.1 ผู้สอนชี้แจงจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจกับนักศึกษา
 - 1.2 นักศึกษาสะท้อนเจตคติต่อกลุ่มชาติพันธุ์ตามประเด็นที่กำหนด
 - 1.3 นักศึกษาฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาในชั้นเรียน
 - 1.4 นักศึกษาฝึกปฏิบัติเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาในบริบทที่ไม่ใช่กลุ่มชาติพันธุ์ที่ทำการศึกษา
2. เลือกสรรชุมชนชาติพันธุ์ต่างวัฒนธรรม (Selecting Ethnic Community)
 - 2.1 นักศึกษาเลือกกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบุรีเพื่อทำการศึกษา
 - 2.2 ผู้สอนแบ่งนักศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่เลือกสรร
3. สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Establishing Ethnic Community)

นักศึกษาลงพื้นที่เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยกำหนดบทบาทอย่างเปิดเผย เพื่อสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์กับชุมชน
4. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Learning)

นักศึกษานำวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ที่เลือกศึกษามาประเมินที่ที่กำหนด
5. จัดกระทำและประมวลผลการเรียนรู้ (Processing Knowledge Learned)

นักศึกษานำข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลการเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา
6. นำเสนอผลการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Presenting Cross-cultural Learning outcomes)

นักศึกษานำเสนอผลการเรียนรู้ในรูปแบบที่น่าสนใจ ทั้งในชั้นเรียนและชุมชน
7. สะท้อนย้อนคิดข้ามวัฒนธรรม (Reflecting Cross-cultural Thoughts)

นักศึกษาสท้อนเจตคติเกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ในลักษณะของปัจเจก ด้วยการเขียนแบบสะท้อนย้อนคิดข้ามวัฒนธรรม และการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้สอน

ระบบสังคม (Social System)

1. นักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
2. นักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของกลุ่ม
3. นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ผู้สอน และชุมชน

ระบบสนับสนุน (Support System)

1. พื้นที่ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์
2. ประสานงานกับพื้นที่ จัดเตรียมพาหนะการเดินทาง และประเด็นการศึกษา

หลักการตอบสนอง (Principle of Reaction)

- 1) ผู้สอนเป็นผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนรู้
- 2) ผู้สอนสนับสนุน ตั้งประเด็นคำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง
- 3) ผู้สอนดูแล และติดตามการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาของนักศึกษาทุกกลุ่ม รวมทั้งการอภิปรายผลภายในชั้นเรียนและภาคสนาม

สมรรถนะข้ามวัฒนธรรมของผู้เรียน

1. มิติด้านความรู้
 - 1.1 ความรู้ข้ามวัฒนธรรม
 - 1.2 ความเข้าใจข้ามวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง
2. มิติด้านทักษะ
 - 2.1 การปฏิสังสรรค์ระหว่างบุคคล
 - 2.2 การกำกับตนเอง
3. มิติด้านเจตคติ
 - 3.1 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
 - 3.2 ความไวทางวัฒนธรรม
 - 3.3 การลดอคติทางชาติพันธุ์

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านความรู้ของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

สมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านความรู้ของนักศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม สามารถวิเคราะห์และแสดงผลได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

กลุ่มทดลอง	N	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน		t	p
				มาตรฐาน	(S.D.)		
ก่อนเรียน	25	25	5.32	1.574		-20.729	.000**
หลังเรียน	25	25	17.72	2.354			

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 สมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านความรู้หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{x} = 17.72$, S.D. = 2.354) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x} = 5.32$, S.D. = 1.574) แสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาช่วยเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านความรู้ของนักศึกษาได้

นอกจากนี้ จากการสังเกตการณ์การจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมตลอดระยะเวลาการทดลองพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดทางการศึกษา ชาติพันธุ์และวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่สามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล อีกทั้งยังสามารถนำหลักการไปใช้ และสร้างสรรค์องค์ความรู้จากเนื้อหาในการเรียนได้

3. ผลการศึกษาพัฒนาการสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านทักษะของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

ผลการศึกษาพัฒนาการของสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านทักษะของนักศึกษา สามารถนำเสนอได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านทักษะของนักศึกษา

สมรรถนะข้ามวัฒนธรรม	ผู้ประเมิน / ช่วงเวลาการประเมิน												
	คะแนนเต็ม	ผู้สอน						ผู้นำชุมชน					
		ก่อนเรียน		ศึกษาชุมชน ขณะเลี้ยง		ศึกษาชุมชน มอญ		ศึกษาชุมชน ขณะเลี้ยง		ศึกษาชุมชน มอญ		ศึกษาชุมชน ชาวไทย พริ้งดำ	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
มิตินี้ด้านทักษะ													
1. การปฏิบัติสหกิจระหว่างบุคคล													
1.1 พฤติกรรมการสื่อสาร ระหว่างบุคคลที่มีประสิทธิภาพ	5	1.96	.676	2.68	.748	3.20	.500	3.36	.490	2.68	.476	3.32	.476
	ระดับ	น้อย		ปานกลาง		ปานกลาง		ปานกลาง		ปานกลาง		ปานกลาง	
1.2 การปฏิบัติงานร่วมกับ บุคคลอื่นได้	5	2.00	.764	3.16	.554	3.48	.510	3.56	.507	3.24	.436	3.60	.500
	ระดับ	น้อย		ปานกลาง		ปานกลาง		มาก		ปานกลาง		มาก	
1.3 การปรับตัวเมื่อเผชิญกับ วัฒนธรรมที่หลากหลาย	5	1.92	.702	2.72	.542	3.12	.440	3.68	.476	3.12	.332	3.64	.490
	ระดับ	น้อย		ปานกลาง		ปานกลาง		มาก		ปานกลาง		มาก	
ค่าเฉลี่ยรวมของการศึกษา แต่ละชุมชน	5	1.96	.714	2.85	.614	3.27	.483	3.53	.491	3.01	.415	3.52	.489
	ระดับ	น้อย		ปานกลาง		ปานกลาง		มาก		ปานกลาง		มาก	
2. การกำกับตนเอง													
2.1 พฤติกรรมการปฏิบัติงาน ภาคสนาม	5	1.52	.510	2.64	.490	3.12	.440	3.52	.510	3.12	.332	3.40	.500
	ระดับ	น้อย		ปานกลาง		ปานกลาง		มาก		ปานกลาง		มาก	

ผลการศึกษาพัฒนาการของสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านทักษะของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ปานกลาง และมากตามลำดับ โดยระดับการแสดงออกทางพฤติกรรมของนักศึกษาทั้งในด้านการปฏิสังสรรค์ระหว่างบุคคล และการกำกับตนเองมีพัฒนาการมากขึ้น และจากการสังเกตพฤติกรรมนักศึกษาในระหว่างการจัดการเรียนรู้ พบว่า เมื่อนักศึกษาได้ลงศึกษาภาคสนามกับชุมชนชาติพันธุ์ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักศึกษาสามารถปรับตัวเมื่อต้องเผชิญกับวัฒนธรรมที่หลากหลาย นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันคิด วางแผนปฏิบัติงาน และคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีการแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม และสามารถสื่อสารกับเพื่อนและคนในชุมชนที่ศึกษาทั้งในฐานะของผู้พูดและผู้ฟังมากขึ้น

4. ผลการศึกษสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านเจตคติของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบแผนการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

ผลการศึกษสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านเจตคติของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีเจตคติอยู่ในระดับมาก และจากการวิเคราะห์แบบบันทึกสะท้อนย้อนคิดของผู้เรียน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่สามารถปรับเปลี่ยนมุมมองของตนเองที่มีต่อบุคคลที่มาจากต่างกลุ่มต่างวัฒนธรรมได้ กล่าวคือ จากเดิมเคยมองคนกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่คนไทยว่าด้อยกว่า เป็นพวกสกปรก งามายในเรื่องฝอยๆ ไร้สาระ กลายเป็นมองผู้อื่นอย่างเข้าใจ ไม่นำวัฒนธรรมมาเปรียบเทียบกับกัน และเปิดโลกทัศน์ใหม่ในด้านพิธีกรรมความเชื่อและวิถีชีวิตว่า ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องในงานพิธีกรรมและการดำเนินชีวิตมีความหมายในตนเองทั้งสิ้น อีกทั้ง นักศึกษายังเกิดทัศนคติในเชิงบวกต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างได้มากขึ้นด้วยเช่นกัน

5. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแบบแผนการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแบบแผนการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม ที่นำมาใช้ในการทดลองนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการให้นักศึกษาเขียนในบันทึกสะท้อนย้อนคิด โดยกำหนดประเด็นการสะท้อนความพึงพอใจ คือ ความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้ ความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ คือ ชุมชน ชาติพันธุ์ที่ใช้ในการศึกษา และประโยชน์ที่ได้รับ สามารถวิเคราะห์ผลได้ ดังนี้

5.1 ความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้ นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้มีความเหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหา การดำเนินกิจกรรม และระยะเวลาที่ใช้ เนื่องจากขั้นตอนการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาได้รับองค์ความรู้จากเนื้อหารายวิชาทั้งแนวคิดทางชาติพันธุ์และวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถลำดับขั้นตอนได้เป็นอย่างดี ไม่สับสนต่อการเรียนรู้ อีกทั้งวิธีการที่ใช้ในการศึกษาภาคสนามสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย และก่อนลงภาคสนามได้ผ่านการฝึกปฏิบัติจริงในการเก็บข้อมูล ส่งผลให้ขณะอยู่ในภาคสนามสามารถนำวิธีการเชิง

ชาติพันธุ์วรรณามาใช้ได้ทันที ดังการให้ข้อมูลของนักศึกษาส่วนหนึ่งจากบันทึกสะท้อนย้อนคิดที่สะท้อนมุมมองคล้ายคลึงกันว่า “เมื่อเรียนเนื้อหาอารยวิชา ทำให้เรามองสังคมและสิ่งที่อยู่รอบตัวเราได้หลากหลายมุมมองมากขึ้น และเมื่อเราลงปฏิบัติงานภาคสนาม เราก็สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการศึกษาชุมชนชาติพันธุ์ต่างๆ ได้จริง” นักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งสะท้อนว่า “ขั้นตอนที่อาจารย์นำมาใช้ในการสอนเป็นลำดับดี ทำให้ผมและเพื่อนๆ เข้าใจได้ง่ายขึ้น นำไปใช้ได้จริง อีกอย่างในขั้นตอนการสอนมีการคืนข้อมูลให้กับชุมชนด้วย”

5.2 ความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ คือ ชุมชนชาติพันธุ์ที่ใช้ในการศึกษา มีความเหมาะสมต่อการเรียน เนื่องจากทั้งสามชุมชนทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ ได้ ชุมชนมีขนาดไม่ใหญ่เกินไป เก็บข้อมูลได้ทั่วถึง การเดินทางสะดวกรวดเร็ว คนในชุมชนมีลักษณะการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในแนวราบ มีความเป็นกันเอง และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลที่ดี จากการให้ข้อมูลผ่านบันทึกสะท้อนย้อนคิด นักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งระบุในทำนองที่คล้ายคลึงกันว่า “ก่อนจะลงภาคสนามจินตนาการว่ากะเหรี่ยงต้องลำบาก ห่างไกลความเจริญ ไม่มีถนนลาดยางเข้าหมู่บ้าน แต่พอมาลงพื้นที่จริง ทุกอย่างสะดวกสบายทั้งหมด คนในชุมชนพูดจาดี ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลดีมาก” สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งที่ระบุว่า “คนในชุมชนทุกชุมชนที่ลงเก็บข้อมูลมีอัธยาศัยดีมาก ชาวบ้านพร้อมให้ข้อมูล ชุมชนไม่ใหญ่มาก เดินเก็บข้อมูลได้ง่าย”

5.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม พบว่า

5.3.1 นักศึกษาเรียนรู้เรื่องแนวคิดทางชาติพันธุ์ ทำให้เกิดมุมมองต่อปรากฏการณ์ทางสังคมได้หลากหลายประเด็นมากขึ้น

5.3.2 นักศึกษาสามารถประยุกต์องค์ความรู้ที่ได้รับในชั้นเรียนสู่การปฏิบัติได้

5.3.3 นักศึกษาได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ ในการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่ตนเองไม่เคยรู้จักหรือไม่เคยศึกษาในพื้นที่จริงมาก่อน

5.3.4 นักศึกษาสามารถถอดคติทางชาติพันธุ์และปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ได้ในทิศทางเชิงบวกมากขึ้น เช่น จากที่เคยมองว่าคนกะเหรี่ยงเป็นคนสกปรก แต่เมื่อได้ลงศึกษาพื้นที่จริง พบว่า คนกะเหรี่ยงไม่ได้เป็นคนสกปรกอย่างภาพจำที่เคยรับรู้มาก่อนหน้านี้ กลับกลายเป็นว่าคนกะเหรี่ยงเป็นคนที่รักษาความสะอาด อาหารสะอาดและอร่อย

5.3.5 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนมากขึ้น มีการวางแผนทำงาน แบ่งหน้าที่ชัดเจน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ

5.3.6 นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนกับบุคคลอื่นที่มาจากต่างวัฒนธรรมได้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม ชื่อว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographical Learning Model) มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 เรียนรู้วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Learning Ethnographical Approach) ขั้นที่ 2 เลือกสรรชุมชนชาติพันธุ์ต่างวัฒนธรรม (Selecting Ethnic Community) ขั้นที่ 3 สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Establishing Community Relationship) ขั้นที่ 4 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Learning) ขั้นที่ 5 จัดกระทำและประมวลผลการเรียนรู้ (Processing Knowledge Learned) ขั้นที่ 6 นำเสนอผลการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Presenting Cross-cultural Learning outcome) ขั้นที่ 7 สะท้อนย้อนคิดข้ามวัฒนธรรม (Reflecting Cross-cultural Thoughts) 4) เงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ 8 คนด้วยวิธีการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม

2.1 สมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านความรู้หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุ-วัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม มีผลสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{x}$ = 17.72, S.D. = 2.354) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x}$ = 5.32, S.D. = 1.574)

2.2 ผลการศึกษาพัฒนาการของสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านทักษะของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีระดับพฤติกรรมก่อนเรียนอยู่ในระดับน้อย ปานกลาง ปานกลาง และมากตามลำดับ

2.3 ผลการศึกษสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านเจตคติของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีเจตคติอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่เสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการเขียนบันทึกสะท้อนย้อนคิดและการสัมภาษณ์ ผลการประเมิน พบว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม แหล่งเรียนรู้คือ ชุมชนชาติพันธุ์ที่ใช้ในการศึกษามีความเหมาะสม และได้รับประโยชน์จากการจัดการเรียนรู้โดยสามารถนำองค์ความรู้ในชั้นเรียนสู่การปฏิบัติจริงได้ และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนกับบุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรมได้เช่นกัน

อภิปรายผล

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม ผ่านการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน ด้วยการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญว่า มีความสอดคล้อง เหมาะสม เป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้จริง โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ หลักการ ได้แก่ 1) สมรรถนะข้ามวัฒนธรรม เป็นสมรรถนะสำคัญของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 อันจะทำให้เข้าใจคนที่มาจากต่างวัฒนธรรมต่างชาติพันธุ์ซึ่งก่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกันใน

สังคมพุทธวัฒนธรรมได้อย่างสงบสุข และ 2) การจัดการเรียนรู้พุทธ-วัฒนธรรม โดยใช้วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเชื่อมโยงกับพื้นฐานแนวคิดพุทธธรรมศึกษาจะทำให้นักศึกษาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เสริมสร้างทักษะการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล สามารถกำกับตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และลดอคติทางชาติพันธุ์ได้ วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมผ่านการจัดการเรียนรู้พุทธวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เรียนรู้วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา 2) เลือกสรรชุมชนชาติพันธุ์ต่างวัฒนธรรม 3) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 5) จัดกระทำและประมวลผลการเรียนรู้ 6) นำเสนอผลการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และ 7) สะท้อนย้อนคิดข้ามวัฒนธรรม และเงื่อนไขการนำแบบแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ คือ 1) ระบบสังคม นักศึกษามีบทบาทเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของกลุ่ม อีกทั้งนักศึกษาต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน และปฏิสัมพันธ์กับชุมชน 2) ระบบสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ พื้นที่ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เป็นระบบสนับสนุนหลักของรูปแบบนี้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมได้ สำหรับผู้สอนเป็นผู้ประสานงานกับพื้นที่ศึกษา จัดเตรียมพาหนะการเดินทาง และประเด็นของการศึกษาที่หลากหลาย เหมาะสมกับการศึกษาค้นคว้า อภิปราย และสะท้อนย้อนคิดข้ามวัฒนธรรม และ 3) หลักการตอบสนอง การนำแบบแผนการจัดการเรียนรู้ฯ ไปใช้ ต้องคำนึงถึงการตอบสนองของนักศึกษาในระหว่างการเรียนรู้ตามรูปแบบ ได้แก่ 3.1) ผู้สอนเป็นผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนรู้ 3.2) ผู้สอนสนทนา ตั้งประเด็นคำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง และ 3.3) ผู้สอนดูแลและติดตามการศึกษากาตตามตามวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาของนักศึกษาทุกกลุ่ม รวมทั้งการอภิปรายทั้งภายในชั้นเรียนและภาคสนาม ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาและออกแบบอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของทิตนา แชมมณี (Khemmani, 2013: 222) และกาญจนา คุณารักษ์ (Kunarak, 2015: 34) ที่กล่าวว่า รูปแบบจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำอย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานของหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่ว่าเป็นการจัดองค์ประกอบต่างๆ ในระบบให้สอดคล้องกัน มุ่งให้เกิดผลผลิตตามเป้าหมาย โดยมีการจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอนที่อาศัยวิธีการสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ เข้าไปช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของ Joyce, Weil and Calhoun (2015) ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งสัมพันธ์กับแนวทางการจัดการศึกษาพุทธวัฒนธรรมของ Banks (2004: 4-6) และ Banks & Banks (2007: 20-22) ทั้งในมิติการบูรณาการเนื้อหา กระบวนการสร้างองค์ความรู้ การลดความตึงเครียด และความเสมอภาคในการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาในการทำงานภาคสนามตามแนวคิดของสุรางค์ จันทวานิช (Chantavanich, 2011) กล่าวว่า การศึกษาภาคสนาม มีขั้นตอนสำคัญคือ 1) การเข้าสนาม เป็นการเลือกชุมชนที่จะศึกษาตามเงื่อนไขที่กำหนด การแนะนำตัว และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kottak (2009: 272-273) เกี่ยวกับเทคนิคการรวบรวมข้อมูล

ภาคสนามที่สำคัญ คือ การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การจดบันทึก และวิธีการวงศาวทยา ในการตรวจสอบข้อมูล วิธีการสำคัญประการหนึ่งคือ การตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าของข้อมูลเพื่อเป็นการยืนยันคุณภาพความแม่นยำและความเชื่อถือได้ของข้อมูล

2. การประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณนาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ผลสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านความรู้ของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณนาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม อย่างเป็นระบบ ซึ่งก่อนเริ่มจัดการเรียนรู้ ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนแบบอัตนัย เพื่อเป็นการสะท้อนความรู้เดิมที่มีอยู่ของผู้เรียนเกี่ยวกับแนวคิดชาติพันธุ์ วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณนา และความเข้าใจในวัฒนธรรมตนเองและผู้อื่น หลังจากนั้นผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณนาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม กล่าวคือ ชั้นเรียนรู้วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณนา เป็นการเรียนรู้แนวคิดและทฤษฎีทางชาติพันธุ์และพหุวัฒนธรรม วิธีการและเทคนิคเชิงชาติพันธุ์วรรณนาเพื่อใช้ในการศึกษาภาคสนาม และการทดลองใช้วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณนาในการเก็บข้อมูลเพื่อนร่วมชั้นเรียนและศึกษาภาคสนามชุมชนชาติพันธุ์ไทยพวนก่อนลงศึกษาภาคสนามชุมชนชาติพันธุ์ที่เป็นพื้นที่ศึกษา ซึ่งในขั้นนี้ประกอบด้วย 5 กิจกรรมการเรียนรู้ คือ “ฉัน เขา เรา เธอ” “คุณคือใคร” “เรียนรู้จากกรณีศึกษา” “เรียนรู้เขา เข้าใจเรา” และ “ฝึกปฏิบัติจริงจากภาคสนาม” หลังจากนั้น ผู้เรียนพิจารณาเลือกสรรชุมชนชาติพันธุ์ต่างวัฒนธรรมตามหลักเกณฑ์ในกิจกรรม “ชุมชนที่ใช่” ประกอบด้วยชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านลิ้นช้าง ชุมชนชาติพันธุ์มอญบ้านบางลำภู และชุมชนชาติพันธุ์ไทยทรงดำบ้านหนองปรัง เมื่อเลือกชุมชนได้แล้ว ผู้เรียนลงภาคสนามสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมกับคนในชุมชนชาติพันธุ์ผ่านกิจกรรม “ศึกษาชุมชน เรียนรู้วิถีชาติพันธุ์” และ “ลอกคราบการเรียนรู้” ต่อจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมา “ปลดปล่อยเรื่องสนาม” คือ กิจกรรมการจัดกระทำข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลการเรียนรู้ หลังจากนั้นนำเสนอผลการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมทั้งในชั้นเรียนผ่านกิจกรรม “แต่งหน้า ทาปากในชั้นเรียน” และคืนข้อมูลสู่ชุมชนชาติพันธุ์ในกิจกรรม “ผัดแบ่ง หัวผมจากชุมชน” และสะท้อนมุมมองข้ามวัฒนธรรมจากการศึกษาพหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณนาในกิจกรรม “บันทึกสะท้อนคิด” และ “เปิดเผยตัวตน (ใหม่)” ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้ผู้เรียนสัมผัสประสบการณ์การปะทะสังสรรค์กับคนต่างวัฒนธรรมโดยตรง ชุมชนชาติพันธุ์ที่ศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเองได้ สอดคล้องกับการศึกษาของศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (Chutsuriyawong, 2016: 183-197) เรื่องกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาว่า ประสิทธิภาพหลังเรียนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการศึกษาของชวนพิศ สิริพันธ์นะ (Siriphantana, 2016: 228-238) เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมโดยใช้ชุมชน

เป็นฐานในการเรียนรู้คติชนวิทยาระดับอุดมศึกษาว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากสภาพจริงจากการลงภาคสนาม และผู้เรียนสามารถบูรณาการศาสตร์สาขาต่างๆ และสะท้อนสิ่งที่เรียนรู้จากชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ การบูรณาการเนื้อหาเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เกิดองค์ความรู้มากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (Inrak, 2014: 7-14) เรื่อง การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่า โรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่ชายขอบภาคเหนือ ที่กล่าวว่า ครูควรมีแนวทางจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการความรู้ทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี และอาชีพของท้องถิ่นให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่เพื่อการพัฒนาความรู้ของผู้เรียน

2.2 ผลการพัฒนาสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านทักษะของนักศึกษา ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับน้อย และเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและศึกษาภาคสนามชุมชนกะเหรี่ยง ชุมชนมอญ และชุมชนไทยทรงดำแล้ว ผู้เรียนมีพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง ปานกลาง และมากตามลำดับ ซึ่งมีมิติด้านทักษะ จากการประเมินผลของผู้สอนและผู้นำชุมชนมีความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้เรียนมีพัฒนาการมากขึ้นตามลำดับ โดยตัวบ่งชี้การปรับตัวเมื่อต้องเผชิญกับวัฒนธรรมที่หลากหลาย ก่อนการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถปรับตัวปรับเปลี่ยนมุมมอง หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาเมื่อต้องเผชิญกับวัฒนธรรมอื่นได้ ดังการให้ข้อมูลของนักศึกษากลุ่มหนึ่งว่า “ก่อนที่พวกหนูจะลงพื้นที่กลุ่มกะเหรี่ยง มอญ และไทยทรงดำ ยังคงมองกลุ่มเหล่านี้แตกต่างกับตัวเราอย่างมาก วิถีชีวิต ความเชื่อ อาหารการกิน พวกหนูคิดว่ากะเหรี่ยงต้องกินของป่า ใส่ห่วงที่คอ พื้นที่ทุรกันดาร ต้องเตรียมอาหารอะไรแบบนี้ไปด้วย พวกหนูอยู่ไม่ได้แน่ๆ” แต่เมื่อมีการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยเฉพาะขึ้นสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและชั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ซึ่งเป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องพบปะกับกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากตนเอง ผู้เรียนจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถเข้าสู่ชุมชนให้ได้ โดยการลงภาคสนามศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง บ้านลิ้นช้าง ผู้เรียนเริ่มมีการปรับตัวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ดีขึ้น และปรับตัวเมื่อต้องเผชิญกับวัฒนธรรมใหม่ได้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในระหว่างการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านบางลำภู และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำบ้านหนองปรัง ดังการให้ข้อมูลของนักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งว่า “ก่อนมาหนูคิดว่า กะเหรี่ยงต้องลำบาก ท่างไกล ความเจริญ หนูอยู่ไม่ได้ หนูกินอาหารของชาวกะเหรี่ยงไม่ได้ หนูเลยซื้อหม่า ขนมปิ้งมาด้วย แต่พอมาถึงพื้นที่จริง ต่างกับความคิดในตอนแรกเป็นอย่างมาก หนูอยู่ได้ ทานอาหารได้ ปรับตัวได้เร็วกว่าที่คิดไว้” นักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งกล่าวว่า “อาจารย์พาพวกผมลงพื้นที่กลุ่มกะเหรี่ยง ตอนแรกเราก็ปรับตัวได้บ้าง แต่พอมาลงกลุ่มมอญ และไทยทรงดำ เราปรับตัวได้ง่ายขึ้น เข้าหาชาวบ้านและพูดคุยกับชาวบ้านได้ดีมากขึ้น”

2.3 ผลการศึกษาศมรรถนะข้ามวัฒนธรรมด้านเจตคติของนักศึกษา โดยนักศึกษามีเจตคติอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีมิติด้านเจตคติ พบว่า องค์ประกอบด้านการลดอคติทางชาติพันธุ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนรู้วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา ได้สร้างกรอบมโนทัศน์เกี่ยวกับการลดอคติทางชาติพันธุ์ให้กับผู้เรียน อีกทั้งผู้สอนมีการเน้นย้ำและยกตัวอย่างประกอบให้เห็นถึงผลกระทบของการถือเอาวัฒนธรรมของตนเองเป็นใหญ่จนละเลยวัฒนธรรมอื่น และความไม่เสมอภาคทางสังคม ประกอบกับ

กระบวนการจัดการเรียนรู้ขึ้นสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ขึ้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และขึ้นจัดกระทำและประมวลผลการเรียนรู้ ที่สร้างให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัฒนธรรม รับรู้ข้อมูลทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง ไม่ยึดถือในคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนเองจนถือพิจารณาว่าวัฒนธรรมอื่นด้อยกว่า และไว้วางใจคนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นทั้งในด้านความคิดและการปฏิบัติเมื่ออยู่ในสังคมร่วมกัน อีกทั้งผู้เรียนสามารถพิจารณาความถูกต้อง สมเหตุสมผลในการพยายามอธิบายปรากฏการณ์แห่งความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นกลาง แตกต่างจากในอดีตที่ผ่านมา เมื่อเกิดความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ขึ้น ชนกลุ่มใดที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียนมาก หรือผู้เรียนมีเชื้อสายของคนกลุ่มนั้น ก็จะมีแนวคิดที่โน้มเอียงไปยังชนกลุ่มนั้นได้มากกว่า ดังเช่นการให้ข้อมูลของผู้เรียนส่วนใหญ่เมื่อกล่าวถึงความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ว่า “ถ้าคนไทยทะเลาะกับชาวพม่า (ที่อาศัยในประเทศไทย) พวกเราจะคิดตลอดว่าชาวพม่าเป็นคนผิด ต้องได้รับโทษสูงสุดโดยไม่ดูเหตุผลหรือสาเหตุของการทะเลาะนั้น เพราะเรามีความคิดอยู่แล้วว่า ในประวัติศาสตร์พม่าเคยเข้ามาเผาบ้านเผาเมืองเรา แต่พอได้เรียนและลงพื้นที่ต่างวัฒนธรรมแม้จะไม่ใช่พื้นที่ของชาวพม่า แต่พวกเรา ก็ปรับมุมมองเรื่องนี้ได้ดีขึ้น ส่วนใหญ่จะย้อนไปดูที่สาเหตุก่อนแล้วค่อยตัดสินว่าใครถูกใครผิด ไม่ตัดสินว่าคนไทยถูกต้องเสมอ” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Banks (2004: 4-6) และ Banks & Banks (2007: 20-22) เกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในมิติการลดความตึงเครียด ที่ผู้เรียนจะไม่แสดงความรังเกียจเจียดฉันท์ที่มีเชื้อชาติ ทัศนคติ หรือวัฒนธรรม แตกต่างจากวัฒนธรรมของตน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Brauer and Er-rafiy (2011: 871-881) กล่าวว่า การเพิ่มการรับรู้ข้อมูลที่หลากหลายทางพหุวัฒนธรรมจะสามารถช่วยลดอคติได้ เมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ทำให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมของคนเหล่านั้นมากขึ้น

สำหรับองค์ประกอบด้านความไวทางวัฒนธรรม ผู้เรียนมีการประเมินเจตคติของตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าองค์ประกอบด้านอื่น มีสาเหตุมาจากข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการเก็บข้อมูลที่ค่อนข้างสั้น แต่เมื่อมีการเรียนรู้เรื่องพหุวัฒนธรรมทั้งในชั้นเรียนและการปฏิบัติด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา ผู้เรียนมีมุมมองในเชิงบวกมากขึ้น จากการให้ข้อมูลของผู้เรียนคนหนึ่งว่า “ก่อนลงภาคสนามชุมชนไทยทรงดำ หนูรับรู้มาว่าเป็นกลุ่มที่เชื่อในเรื่องผีมาก หนูเองก็กลัวผี แต่พอมาลงพื้นที่จริง หนูได้เรียนรู้ว่าค่านับถือผีกันไม่ใช่เรื่องมกยเพราะมีความหมายกับชีวิตของคนไทยทรงดำ ความกลัวนั้นเลยกลายเป็นความกลัวในเชิงบวก” สอดคล้องกับแนวคิดของ Ramsey (1987: 3-5) กล่าวถึงเป้าหมายของพหุวัฒนธรรมศึกษาว่า จะช่วยพัฒนามุมมองเชิงบวกของผู้เรียนเกี่ยวกับเพศสภาพ ความเชื่อ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล และสร้างการระลึกรู้และยอมรับการเป็นสมาชิกในกลุ่มที่แตกต่าง

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้วิธีการให้นักศึกษาเขียนในบันทึกสะท้อนย้อนคิด พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ทั้งในด้านความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้ คือ ด้านเนื้อหา การดำเนินกิจกรรม และระยะเวลาที่ใช้ เนื่องจากขั้นตอนการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้จากเนื้อหารายวิชาเพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล การจัด

กิจกรรมการเรียนรู้สามารถลำดับขั้นตอนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งวิธีการที่ใช้ในการศึกษาภาคสนามสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย และก่อนลงภาคสนามได้ผ่านการฝึกปฏิบัติจริงในการเก็บข้อมูล ส่งผลให้ขณะอยู่ในภาคสนามสามารถนำวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณามาใช้ได้ทันที ด้านความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ คือ ชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ชุมชนชาติพันธุ์มอญ และชุมชนชาติพันธุ์ไทยทรงดำ เนื่องจากทั้งสามชุมชนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ ได้ ชุมชนมีขนาดไม่ใหญ่เกินไป คนในชุมชนมีลักษณะการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในแนวราบ มีความเป็นกันเอง และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลที่ดี และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง นำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาภาคสนามได้ และช่วยลดอคติทางชาติพันธุ์ลงได้ ซึ่งเป็นเป้าหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของวิฑูรย์ คุ่มหอม (Koomhom, 2017: 135) ได้ประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยใช้วิธีการทางมานุษยวิทยาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด โดยขั้นตอนการใช้ชีวิตภาคสนามในชุมชน ผู้เรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด เนื่องจากชาวบ้านมีความเป็นกันเอง ให้ความร่วมมือในการเรียนรู้ ให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ และได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจในวัฒนธรรมต่างกลุ่มอย่างลึกซึ้ง นำสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสม และมีเจตคติที่ดีในการดำรงอยู่ในสังคมแห่งความหลากหลายนี้ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้เรียนควรจะต้องมีพื้นฐานแนวคิดทางสังคมและเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพมาในเบื้องต้นเพื่อย่อยลดการเรียนรู้กระบวนการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา
2. จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีการลงภาคสนามค่อนข้างมากและต่อเนื่อง ผู้สอนอาจจะเผชิญกับสถานการณ์ภาวะความกดดันทางอารมณ์ ความเครียด ความวิตกกังวลของผู้เรียนเกี่ยวกับการปรับตัวในพื้นที่ศึกษา อาจจะด้วยความรู้เดิมที่ฝังรากลึกไว้เกี่ยวกับชุมชนชาติพันธุ์นั้นๆ ดังนั้น ผู้สอนจะต้องเรียนรู้และหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม รวมทั้งให้กำลังใจกับผู้เรียนในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม ในด้านความตระหนักข้ามวัฒนธรรม และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในระดับอุดมศึกษา
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมด้วยวิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณานี้ สามารถนำไปใช้ศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน เป็นต้น และประเด็นทางสังคมที่มีความหลากหลาย เช่น เพศสภาพ กลุ่มคนชายขอบ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประเภททุน
บัณฑิตศึกษา ระดับปริญญาเอก ปีงบประมาณ 2561

References

- Banks, J.A. (2004). "Multicultural Education : Historical Development, Dimensions, and Practice". **Handbook of Research on Multicultural Education**. James A. Banks, editor; Cherry A. McGee Banks, associate editor. 2nd ed. USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Banks, J.A and Banks, C.A. McGee. (Eds.). (2007). **Multicultural Education: Issues and Perspectives**. 6th ed. Hoboken, N.J.: Wiley.
- Brauer, M. and Er-rafiy, A. (2011). "Increasing Perceived Variability Reduces Prejudice and Discrimination". **Journal of Experimental Social Psychology** 47: 871-881.
- Chantavanich, S. (2011). **Qualitative Research Methodology**. 19th ed. Bangkok : Chulalongkorn University, Published. (in Thai)
- Chutsuriyawong, S. (2016). "The Paradigm of Community Based Learning for Enhancing Critical Thinking and Creative Problem Solving Abilities for Elementary School Students". **Silpakorn Educational Research Journal** 8(1): 183-197. (in Thai)
- Inrak, C. (2014). "Educational Management in Multicultural Society for Mountain Students of Primary School at Northern Marginal Area". **Silpakorn Educational Research Journal** 6(1): 7-14. (in Thai)
- Joyce, Bruce R., Marsha Weil, and Emily Calhoun. (2015). **Model of Teaching**. 9th ed. USA : Pearson Education, Inc.
- Khemmani, T. (2013). **Pedagogy : Knowledge for the effective instruction**. Bangkok : Chulalongkorn University. (in Thai)
- Koomhom, W. (2017). **Development of Learning Management Model on Wisdom and Local Culture Based on Anthropological Approach for Secondary School**. Doctor of Philosophy Thesis Program in Department of Curriculum and Instruction Graduate School Silpakorn University. (in Thai)
- Kottak, C.P. (2009). **Anthropology : The Exploration of Human Diversity**. 13rd edition. USA : Mc Graw Hill.
- Kunarak, K. (2015). **Instructional Design**. 5th ed. Nakhon Pathom: Silpakorn University. (in Thai)

- Kruse, K. (2007). **Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model**. Accessed 24 February 2016. Available from <https://www.semanticscholar.org/paper/Introduction-to-Instructional-Design-and-the-ADDIE-Kruse/9dde73651c087216677a930f1f5c2df02de6a5f9>.
- Ramsey, P.G. (1987). **Teaching and Learning in a Diverse World**. New York : Teacher's College Press.
- Siriphandana, C. (2016). "The Development of Community-Based Program on Thai the Folklore in Higher Education". **Silpakorn Educational Research Journal** 8(1): 228-238. (in Thai)
- Sterk - Elifson, C. (1993). "Outreach Among drug Users : Ethnography and Health Education". **Hum Organ** 52: 162-168.